

системи контролю якості було включено найбільші аудиторські фірми України, то результати свідчать, що тільки менше половини провідних аудиторських фірм впроваджують систему контролю якості надання аудиторських послуг. У сучасний період необхідно переосмислити роль аудиту в суспільстві в бік надання різнобічної та професійної допомоги представникам бізнесу. І в реалізації цієї допомоги дуже важливу роль відіграє якість аудиту.

Забезпечення якості – це основний професійний принцип, який дає гарантію громадськості та наглядовим органам у тому, що аудитори та аудиторські фірми у своїй роботі дотримуються встановлених стандартів аудиту та етичних норм. Водночас забезпечення якості стимулює професіоналів удосконалювати свою роботу і гарантує розвиток аудиторської діяльності на перспективу.

Впровадження системи зовнішнього і внутрішнього контролю якості аудиторських послуг є найактуальнішим завданням сучасного незалежного аудиту в Україні. І такий контроль повинен охоплювати всі аспекти процесу аудиту.

Література

1. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 р., № 3125-ХІІ.
2. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. – К. : Вид-во АПУ, 2007. – С. 23-32.
3. Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості створених аудиторськими фірмами та аудиторами відповідно до професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог від 23 квітня 2009 р., № 201/4.

Гончарук С.М., Шот А.П. Контроль качества аудиторских услуг

Проанализирована система качества аудиторских услуг в Украине и внешние проверки деятельности аудиторских фирм. Установлено, что внедрение системы внешнего и внутреннего контроля качества аудиторской услуги является самым актуальным заданием современного независимого аудита в Украине. Такой контроль должен охватывать все аспекты процесса аудита.

Ключевые слова: независимый аудит, система контроля качества, внешние проверки, обеспечение качества, политика и процедуры контроля качества.

Goncharuk S.M., Shot A.P. Audit services quality control

Were analyzed the system of quality control of audit services in Ukraine and external inspections of audit firms. It is set that introduction of the external and internal checking of quality of public accountant favour system is the most actual task of modern independent audit in Ukraine. Such control must engulf all aspects of process of audit.

Keywords: independent auditing, quality control, external audit, quality assurance, policy and quality control procedures.

УДК 658.8

Аспір. Г.В. Іванченко – Львівська КА

ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ "ДРОГОБИЧЧИНА" ЯК АГЛОМЕРАТИВНОГО КЛАСТЕРА

Запропоновано стратегію кластеризації регіональної агломерації "Дрогобиччина", визначено пріоритетні напрями діяльності регіону, обґрунтовано кластерні моделі розвитку рекреаційної, освітньої, медичної, аграрної, хіміко-технологічної та машинобудівної сфер регіону.

Ключові слова: стратегія кластеризації, регіональна агломерація, кластерні моделі, галузі регіону.

Вступ. Кластери як інтегровані утворення підприємств, фірм, організацій, установ, діяльність яких знаходиться в одній сфері бізнесу, є глобальним явищем. Вони існують у розвинених країнах, у країнах, що розвиваються, та у країнах з перехідною економікою. Досвід зарубіжних країн світу свідчить, що кластери сприяють регіональному розвитку. Зокрема, використання кластерів як форми співпраці підприємств та організацій регіону дасть змогу: підвищити ефективність формування й використання людського, інноваційного, інвестиційного, виробничого та торговельного потенціалу; стабілізувати зв'язки між учасниками кластера, що підвищує конкурентоспроможність продукції та об'єктивно полегшує можливість виходу вітчизняних товаровиробників на внутрішні та зовнішні ринки; створити додаткові робочі місця та можливості щодо підготовки нових кваліфікованих робітників і підвищення кваліфікації працівників. Тому в основу методології побудови моделей інтеграції інноваційних структур в економіку регіонів пропонуємо покласти кластерні моделі. Кластерні моделі [2, 7] стали сьогодні ефективною організаційною формою інтеграції суб'єктів господарювання за географічною ознакою з метою об'єднання зусиль у певній сфері діяльності для отримання синергетичного ефекту, конкурентних переваг, активізації економічного та інноваційного розвитку.

Постановка завдання. Запропонувати стратегію кластеризації регіональної агломерації "Дрогобиччина", визначити пріоритетні напрями діяльності регіону, обґрунтувати кластерні моделі розвитку рекреаційної, освітньої, медичної, аграрної, хіміко-технологічної та машинобудівної сфер регіону.

Основна частина. Формування стратегії кластеризації регіональної агломерації "Дрогобиччина" неможливе без врахування існуючих проблем теперішнього розвитку Дрогобиччини. Територія Дрогобиччини становить 121 тис. га, 23 % якої займає гірська частина – зона районів Карпат із значними рекреаційними ресурсами, лісовим фондом 39 % території, унікальними зразками флори і фауни, сприятливими природно-кліматичними умовами. Все це зумовлює пріоритетним напрямом діяльності регіону обрати розвиток рекреаційної сфери, забезпечення комплексного вирішення пріоритетних проблем розвитку курортних зон регіону, розвитку туристичної інфраструктури, підвищенню ефективності використання наявних рекреаційних ресурсів, шляхом створення регіональної рекреаційної інноваційної системи (РІС) як регіонального рекреаційного кластера [7]. На цей час уже створено "Курортполіс Трускавець", агенцію інноваційного розвитку сільського туризму, ведуться роботи щодо створення регіонального рекреаційного бізнес-інкубатора та надання інновативності розвитку курорту "Східниця", шляхом трансформації його у рекрополіс як рекреаційної інноваційної структури з відпрацювання та реалізації інновацій кліматобальнеологічного оздоровлення дітей. Створення рекрополісу "Східниця" дасть змогу відкрити Східницю не лише для інвестицій, які на цей час надходять до курорту, але й для рекреаційних інновацій, зорієнтованих на ефективне оздоровлення дітей винятково природними чинниками, наявними у Східниці.

Розвиток рекреаційної інноваційної системи Дрогобиччини залежить від її інтеграції в горизонтальні та вертикальні інноваційні цикли, взаємодії

між рівнями Карпатської рекреаційної інноваційної системи, яку пропонується моделювати [7] у вигляді кластерної, територіально-ієрархічної моделі, як одного з різновидів мережних моделей, складовими якої можуть бути регіональні рекреаційні інноваційні системи, що належать Україні, Польщі та іншим країнам Карпатської рекреаційної зони.

Особливий інтерес у дослідженні процесів побудови кластерних моделей територіальних інноваційних структур зумовлює дослідження проблем створення регіональних освітніх інноваційних систем, оскільки, з одного боку, від рівня розвитку освітньої галузі безпосередньо залежить розвиток інших галузей регіональної економіки, а з іншого – у Дрогобицькому регіоні, через наявність педагогічного університету, є достатній освітній інноваційний потенціал та відповідна освітня інноваційна культура.

Тому як приклад побудови регіональних галузевих інноваційних систем обрано створення освітньої інноваційної системи Дрогобиччини, яка може бути побудована у вигляді мережної моделі – освітнього кластера [7], куди входять: міський відділ освіти м. Дрогобича з методичним інноваційним центром, мережа загальноосвітніх навчальних закладів, до яких належать школи, гімназія, педагогічний ліцей та мережа дошкільних закладів міста Дрогобича і Стебника з банками освітніх інновацій; міський відділ освіти м. Борислава з методичним інноваційним центром, мережа загальноосвітніх навчальних закладів, до яких належать школи та гімназія, мережа дошкільних закладів міста Борислава з банками освітніх інновацій; міський відділ освіти м. Трускавця з методичним інноваційним центром, мережа загальноосвітніх навчальних закладів, до яких належать дві школи та навчально-виховний комплекс, мережа дошкільних закладів міста Трускавця з банками освітніх інновацій; відділ освіти Дрогобицького району з методичним інноваційним центром, мережа загальноосвітніх навчальних закладів, до яких належать школи I, I-II, I-III ступеня та школа для дітей з вадами розвитку, мережа дошкільних закладів з банками освітніх інновацій Дрогобицького району; регіональні професійно-технічні навчальні заклади; вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації регіону; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, в структуру якого доцільно залучити регіональний освітній бізнес-інкубатор.

Формування освітньої інноваційної системи Дрогобиччини пропонується проводити шляхом забезпечення динамічності потокам освітніх інновацій у регіон, підвищення рівня інновативності усіх освітніх установ регіону, становлення їх як інноваційних навчальних закладів [7]. Характерною особливістю інноваційних навчальних закладів є те, що вони впроваджують нововведення за власною ініціативою для задоволення зростаючих потреб учнів, учителів, батьків, суспільства загалом. Ці нововведення реалізуються переважно завдяки внутрішнім резервам, на основі нових ідей і досягнень науки, вони різноманітні, привабливі, перспективні.

Активізацію інноваційної діяльності у сфері освіти вбачаємо у трансформації методичних кабінетів міських відділів освіти у методичні інноваційні центри. Відпрацювання стратегії інноваційного розвитку системи освіти агломерації, проведення спільних фундаментальних та прикладних дослі-

джень, розроблення нових методик та технологій навчання могли б здійснювати Львівський національний університет імені Івана Франка та Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка разом з інститутами АПН України та НАН України.

Побудова освітньої інноваційної системи агломерації сприятиме трансформації усіх навчальних закладів регіону в інноваційні навчальні заклади, для яких характерним є те [6, 7], що учень, клас – суб'єкти діяльності, а об'єкт управління – педагогічна ситуація. Результати навчального процесу – активна, ініціативна, розвинена, розкріпачена особистість, яка вірить собі, впевнена у власній правді, життєздатна.

Для відпрацювання та реалізації інноваційної політики щодо розвитку медичної сфери агломерації доцільно було б при медичних об'єднаннях міст агломерації організувати інноваційні підрозділи. Інноваційна діяльність зазначених структур могла б інтегруватись з діяльністю лікувальних підрозділів курортного ліку Трускавець та рекрополісу Східниці, медичних вишів України, інститутів Національної академії медичних наук України та медичних структур зарубіжних країн. Медичну інноваційну систему Дрогобищини пропонується будувати на основі існуючих у регіоні медичних установ [12].

Надзвичайно актуальною проблемою у регіоні є забезпечення інноваційного розвитку архітектурно-будівельного та автодорожнього комплексів, комплексу ландшафтно-архітектури та озеленення агломерації, паркового мистецтва, оскільки освоєння та ефективне використання рекреаційних ресурсів перебуває в безпосередній залежності від їхнього рівня розвитку. Розвиток архітектурно-будівельного та автодорожнього комплексів, комплексу ландшафтно-архітектури та озеленення мають надзвичайно великий вплив на інвестиційну привабливість рекреаційних регіонів щодо побудови сучасних оздоровчих та реабілітаційних комплексів, впровадження новітніх наукомістких технологій за всіма напрямками діяльності цих комплексів, підвищення їх економічної та оздоровчої ефективності.

Таким чином, створення архітектурно-будівельного кластера та відповідного технопарку на Дрогобищині (де інноваційну політику виробляли б: Інститут архітектури Національного університету "Львівська політехніка", Львівський лісотехнічний університет, Державний інститут "Містопроєкт", Львівська академія мистецтв тощо) дасть змогу: здійснювати проектування будівель, забезпечити необхідним науково-методичними основами і практичними проектними рішеннями специфічних (наприклад, з рекреаційної точки зору) і складних будівель; підвищити конкурентоспроможність будівництва як однієї з основних капіталотворчих галузей економіки, від стану розвитку якої залежить якісний життєвий рівень суб'єктів господарювання і населення регіону; активізувати інноваційно-інвестиційну діяльність та привабливість будівельного комплексу регіону; підвищити кількість впроваджень нових технологій, які за останні десять років різко скоротились, хоча кількість освоєних нових видів продукції значно зросла.

Розвиток рекреаційної сфери агломерації, її інтеграція в економіку регіону, вимагає ефективного розвитку процесів виготовлення, перероблення, збереження і транспортування екологічно чистої сільськогосподарської про-

дукції. Це зумовлює створення у регіоні аграрного кластера, серцевиною якого міг би бути агротехнопарк, який вирішував би проблеми інноваційного розвитку аграрного комплексу.

Інноваційну політику щодо розвитку всіх сфер діяльності аграрного комплексу могли б відпрацьовувати науковці наявних у Львівській обл. науково-дослідних інститутів Національної академії аграрних наук України, Національної академії наук України, Львівського аграрного університету, Львівської академії ветеринарної медицини, Львівського НУ ім. Івана Франка, Національного технічного університету "Львівська політехніка", Львівського лісотехнічного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та інших наукових установ України. Зазначені інституції могли б стати співзасновниками агротехнопарку, доцільність створення та розвитку якого не підлягає сумніву.

Високотехнологічний розвиток сільського господарства та сільської промисловості віднесено до стратегічних та середньотермінових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні [3]. Актуальною стала проблема розроблення та впровадження інноваційної моделі розвитку аграрного сектору регіонів, особливо економічно привабливих, багатих рекреаційними ресурсами, до яких можна віднести Дрогобиччину. Однак подальший розвиток рекреаційного бізнесу на Дрогобиччині потребує високотехнологічного виробництва екологічно чистих харчових продуктів та продуктів з високими оздоровчими властивостями на основі овочевих та зернових культур. Постає також питання про виробництво продукції, яку у промислових масштабах взагалі неможливо виробляти, йдеться про виключно природні профілактичні та відновлювальні засоби, лікарські рослини. Таким чином, аналізуючи агропромислову інфраструктуру Дрогобиччини, можна дійти висновку, що існуюча ситуація в економіці регіону вимагає створення агропромислового кластера та агротехнопарку.

Агротехнопарк – це різновид наукового парку, який спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, застосовуючи інноваційні технології. Фундаментальною особливістю агротехнопарку як наукового парку, є його широка співпраця з вищими закладами освіти (ВЗО) і науково-дослідними інститутами, які готують для парку висококваліфіковані кадри й генерують нові технології. ВЗО розглядають агротехнопарк як інструмент їх глибшого залучення у наукомісткий бізнес. Така організація прокладає широкий шлях випускникам у промисловість та підвищення їх мотивації до самонавчання. Є багато прикладів, коли ВЗО стає співзасновником агротехнопарку, підкреслюючи свою значущість у регіоні.

У випадку прямої, чи через агентство з розвитку, участі місцевої адміністрації, на агротехнопарк дивляться з погляду його впливу на регіональний економічний розвиток. Передбачається, що агротехнопарк створить наукомісткі фірми, які розширять наявну у регіоні індустріальну базу. Ще одна можливість полягає у тому, що агротехнопарк генеруватиме ідеї, які зможуть відкрити нові перспективи наявним у регіоні підприємствам. Банки та інші фінансові інститути, як співзасновники, знайдуть нові можливості для інвестицій [1].

Дієвість і ефективність агротехнопарків яскраво демонструє зарубіжний досвід. Наведемо як приклад сферу діяльності "Агрополіса – АРС" Фінляндії в галузі нових методів і технологій [7, 13]: оптимальна утилізація харчових продуктів (наприклад, збереження харчових продуктів за допомогою бактерій молочної кислоти); максимально повна утилізація сільськогосподарських продуктів; підвищення конкурентоспроможності малих і середніх фірм, сприяння новим підприємцям, зайнятим у сфері нових технологій та нових продуктів, а також проведення маркетингу; збільшення ступеня та діапазону перероблення первинних сільськогосподарських продуктів, диверсифікованості асортименту отримуваних харчових продуктів (наприклад, виробництво функціональних харчових продуктів), що збільшує цінність і значущість продуктів і створює нові робочі місця для місцевого населення; використання сприятливих характеристик місцевих харчових продуктів, що здійснюють оздоровчий вплив на споживача (наприклад, харчові продукти з низьким вмістом шкідливих домішок); розроблення нових (й удосконалення існуючих) технологій упакування харчових продуктів, створення сільськогосподарського дослідницького центру методів збереження якості продукції і зменшення несприятливих впливів пакувальних матеріалів на стан навколишнього середовища; розроблення і впровадження екологічно чистих методів, способів і технологій виробництва (наприклад, виробництво в замкненому циклі та ведення фермерського господарства з використанням тільки органічних добрив).

Зауважимо, що Дрогобицький район має достатні умови для забезпечення йому стійкого розвитку, необхідні передумови щодо створення агропромислової інноваційної структури на зразок агротехнопарку [7]. У заснуванні агротехнопарку мають брати участь ті організації, від яких у сукупності залежить його створення та розвиток. Власне кажучи, агротехнопарк – це спільне підприємство, створене на інтересах його засновників. Кожен із засновників, природно, переслідує свою мету і свою вигоду, беручи участь у створенні агротехнопарку, але тільки лише у такому складі кожен з них зможе досягти своєї мети.

Внутрішню структуру агротехнопарку можна умовно представити у вигляді двох частин: "ядра" і "оболонки" [7, 9]. "Ядро" агротехнопарку містить у собі: інкубатор агробізнесу; малі підприємства і ферми з виробництва та перероблення сільгосппродукції, які вийшли з інкубатора агробізнесу, в силу своєї масштабності, чи перейшли з регіону на територію агротехнопарку; дочірні підприємства великих фірм. Усі малі й середні підприємства та ферми, що входять у "ядро" агротехнопарку, є переважно підприємствами інноваційними, реалізуючими на практиці застосування високих технологій тощо. Тобто це зазвичай виробничі підприємства, що використовують високі технології та різні нововведення у своїй діяльності.

В інкубаторі агробізнесу поселяються інноваційні малі ферми і підприємства-початківці, що мають потребу у своїй підтримці саме на початковому етапі їхнього становлення. Саме малі ферми і підприємства, що перебувають в інкубаторі агробізнесу, отримують максимум підтримки (фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, юридичної, у галузі менеджменту і

маркетингу тощо) з боку команди менеджерів та інших сервісних фірм агротехнопарку.

До складу "оболонки" агротехнопарку входять сервісні фірми, що надають комплекс послуг фермам і підприємствам, які перебувають в "ядрі" агротехнопарку. Якщо в структурі, названої агротехнопарком, нема "оболонки" або вона існує формально, то можна впевнено стверджувати, що це не агротехнопарк.

Малі ферми, що входять в "оболонку" агротехнопарку, прямо не пов'язані з виробництвом і переробкою сільськогосподарської продукції, але вони відіграють винятково важливу роль у тому, щоб ефективно діяли виробничі "ланки", що включають ферми, переробні підприємства, транспортні і торговельні підприємства [13]. Наведемо сферу підтримки малих ферм і підприємств, яку має сформувати у сільськогосподарському регіоні агротехнопарк, а саме: надання на пільгових умовах виробничих та інших приміщень, земельних ділянок малим підприємствам переробної, харчової промисловості та сільськогосподарським фермам; проведення маркетингових досліджень і надання допомоги фермам і малим підприємствам, що оселилися в агротехнопарку, у визначенні секторів ринку або окремих груп споживачів; підготовка фахівців, насамперед менеджерів і фінансистів для малих ферм і підприємств; надання допомоги малим фермам і підприємствам в отриманні інвестицій, пільгових кредитів, іншої фінансової підтримки; консалтинг у різних галузях; лізинг устаткування, оргтехніки, транспортних засобів тощо.

Інкубатор агробізнесу поєднує ферми сільськогосподарського виробництва, малі підприємства первинного перероблення сільськогосподарської продукції і малі підприємства з виробництва готової продукції. Інкубатор агробізнесу агротехнопарку з'єднує в єдину економічну мережу сільськогосподарське, переробне чи харчове виробництво. При цьому ферми і малі підприємства в економічній мережі взаємопов'язані та взаємозалежні одна від іншої. Ці мережі виходять на відповідні підприємства транспортного обслуговування і безпосередньо на групи споживачів внутрішнього ринку, а також на зовнішній ринок. Тобто, в агротехнопарку формуються також структури простого і складного сервісного обслуговування малих ферм і підприємств, розміщених в інкубаторі агробізнесу. Це дає змогу, з одного боку, за допомогою малих ферм і підприємств переробної і харчової промисловості здійснити спеціалізацію, а з іншого – здійснити їхню кооперацію в єдину економічну мережу в межах агротехнопарку, цим самим ніби організувати низку кооперативів з виробництва визначеного виду продукції (м'ясної, молочної, овочевої тощо), що задовольняє потреби різних груп споживачів. Важливим тут є те, що з допомогою сервісних фірм досягається формування сектора підприємств у агропромисловому комплексі, ведеться їхнє навчання, перепідготовка, надаються різні консультації та послуги. Команда агротехнопарку скеровує діяльність сервісних структур таким чином, щоб вони надавали підприємствам, фермерам послуги у галузі маркетингу та менеджменту, що зазвичай є слабким місцем у підприємств-початківців.

Оскільки агротехнопарк має справу з харчовою продукцією, то він обов'язково мусить мати у своєму складі структуру, яка проводила б сертифі-

кацію готової продукції, оскільки ця продукція здебільшого надходитиме на оздоровчий ринок регіону, який інтенсивно розвивається. Це також зумовлює необхідність у наявності в регіоні наукомістких аграрних технологій – створення агротехнопарку.

В агротехнопарку працюють ферми і малі підприємства, підсумком діяльності яких є готова продукція, що надходить безпосередньо на ринок, тому питанням реклами цієї продукції агротехнопарк має приділяти особливу увагу і надавати підприємствам-виробникам допомогу в цій невід'ємній справі ринкової економіки. Тобто у межах агротехнопарку реалізовуватиметься завершений цикл: "виробництво сільсько-господарської продукції – первинна переробка – виробництво готової продукції – збереження – транспортування – сертифікація – реклама – реалізація готової продукції". Нові технології, які буде генерувати агротехнопарк, поза сумнівом, здешевлять і збільшать асортимент екологічно чистої продукції аграрного сектору, що позитивно позначиться на рекреаційній привабливості регіону і для інвесторів, і для відпочиваючих.

Агротехнопарк має забезпечити інтеграцію і взаємозв'язок підприємств, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, її переробкою, поширенням та реалізацією. Таким чином, у сільськогосподарському регіоні формується економічна мережа виробників сільськогосподарської продукції та її переробників. Така структура (кластер) сприятиме розвитку нового, інноваційного малого підприємництва в агропромисловому секторі економіки регіону, забезпечить комерціалізацію нововведень на основі малих ферм і підприємств як найбільш мобільних форм просування інновацій. Особливо актуальним для нашого регіону продуктом агротехнопарку є технології поліпшення якості розвитку виробництва і способів оброблення харчової продукції, що виключають або зводять до мінімуму забруднення навколишнього середовища.

Зазначимо, що з допомогою агротехнопарку відбудеться зближення теоретичного (науковці), практичного (фермери) і ринкового (санаторії і пансіонати Трускавця, Східниці та району) досвіду, що сприятиме швидшому й ефективнішому вирішенню проблем аграрного сектору регіону, значно скоротиться час переходу від теоретичного до практичного вирішення аграрних завдань регіону, час просування товарів на ринок.

Треба зауважити, що створення агротехнопарку може здійснюватись у контексті побудови інноваційної моделі розвитку регіональної агломерації "Дрогобиччина" як регіональної мережі інноваційних структур. Першими інноваційними проектами, які успішно реалізовані у регіоні, були: ЗАТ "Трускавецький валеологічний інноваційний центр" та СЕЗ "Курортполіс Трускавець". На цей час уже створено Регіональну агломерацію "Дрогобиччина" як асоціацію міст і територіальних громад Дрогобиччини і ведуться роботи щодо створення відповідного агротехнопарку, який, своєю чергою, може стати каталізатором позитивних змін у регіоні, а саме [7, 9]: створення нових робочих місць; розроблення і впровадження екологічно чистих методів, способів і технологій виробництва; максимально повна утилізація харчових та сільськогосподарських продуктів; підвищення конкурентоспроможності малих і середніх фірм, сприяння новим підприємцям, зайнятим у сфері нових техноло-

гій і нових продуктів, а також проведення маркетингу; формування нового іміджу регіону як території, здатної створювати, приваблювати і підтримувати нові форми виробництва, у цьому аспекті фундаментального значення набуватимуть вищі навчальні заклади – генератори нових поколінь кадрів, ефект досягнення цілі, у вигляді ефективно працюючого агротехнопарку, виходить далеко за межі цієї структури, дозволяючи наявним у регіоні підприємствам стати субпідрядниками нових малих технологічних компаній, що множить вигоди і дає змогу промисловості регіону вийти на рівень новітніх технологій і нової кваліфікації; замкнення на регіон технологічних та інноваційних циклів у аграрній і оздоровчій сферах з організацією плідної співпраці із зарубіжжям.

Ефективний інноваційний розвиток рекреаційної сфери регіону бачимо в інтенсифікації інноваційної діяльності на організаційному й технологічному рівнях СЕЗ "Курортотоліс Трускавець" через більш ефективне залучення інтелектуального потенціалу України й зарубіжжя, у створенні рекрополісу Східниця та інтеграції інноваційних і технологічних процесів курортотолісу Трускавець і рекрополісу Східниця, у відпрацюванні організаційно-правових та науково-технологічних передумов формування регіонального рекреаційного кластера, регіональної рекреаційної інноваційної структури як складової Карпатської мережі рекреаційних інноваційних структур.

На наш погляд, агломерація, особливо курорти Трускавець та Східниця, мають стати мистецькими салонами європейського рівня. Інноваційний, високопрофесійний розвиток цієї сфери агломерації можуть забезпечувати відповідні інноваційні структури сумісно з провідними митцями регіону та України, фахівцями музично-педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Львівської академії мистецтв та Львівської музичної академії ім. М.В. Лисенка.

На території Регіональної агломерації "Дрогобиччина" зосереджено багато підприємств машинобудування, хімічної промисловості, полігони твердих побутових відходів Дрогобича, Стебника, Трускавця і Борислава, немало побутових підприємств та погано обладнаних з санітарно-епідеміологічної та екологічної точок зору установ торгівлі, які створюють екологічні проблеми. Усе це вимагає належної організації санітарно-епідеміологічного та екологічного моніторингу в агломерації, високих наукомістких та безвідходних технологій з утилізації заводських і побутових відходів.

Забезпечення інноваційного розвитку хіміко-технологічним підприємствам можна було б розпочати з їхньої трансформації у відповідні технопарки та інноваційні центри, інноваційні процеси яких доцільно було б інтегрувати у хіміко-технологічний кластер і по горизонталі – на мезорівні, і по вертикалі – з галузевими науковими, проектними і виробничими структурами, зі спорідненими підприємствами України та зарубіжжя. Інноваційна діяльність зазначених технопарків та інноваційних центрів могла б замикатися на НВО "Синтез" (м. Борислав), хімічний факультет Львівського НУ ім. Івана Франка, Інститут хімії та хімічних технологій Національного університету "Львівська політехніка", на проектні та інші установи регіону, України та зарубіжних країн.

Виокремлені проблеми зумовлюють пошук підходів до вирішення таких завдань [4, 5, 7, 10, 11]: економічного регулювання екологічністю технологій підприємств; еколого-економічні дослідження надзвичайних ситуацій; оцінка рівнів екологізації технологій підприємств на інноваційній основі; управління екологічними ризиками інновацій; формування показників оцінки еколого-економічної ефективності підприємств; екологічного моніторингу; екологічного аудиту та екологізації управління підприємствами.

На інтеграційні процеси в агломерації мають неабиякий вплив підприємства машинобудівного комплексу, розташовані на території Дрогобиччини. Їхня частка становить 12,6 %, (враховуючи металургію та оброблення металів) інфраструктури Львівського регіону і можуть утворювати регіональний машинобудівний кластер [2]. В основу побудови інноваційної моделі розвитку машинобудівного комплексу Дрогобиччини пропонується покласти створення відповідного технопарку, оскільки відомо, що технопарк це масштабний інноваційний центр, основними функціями якого є забезпечення умов максимально сприятливих для реалізації науково-технічних інноваційних проєктів. Створюються технопарки на базі наукових центрів (університетів) та підприємств, тому тут ми розглянемо перспективи створення технологічного парку, засновниками якого можуть виступити ТОВ "Універсальна бурова техніка", ВАТ "Дрогобицький машинобудівний завод", АТ "Дрогобицький завод автомобільних кранів", Фізико-механічний інститут ім. А.В. Карпенка НАН України, Інститут інженерної механіки та транспорту Національного університету "Львівська політехніка", Інженерно-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та інші [6, 7], які, своєю чергою, шляхом регіональної інтеграції машинобудівних інноваційних і технологічних процесів, можуть становити регіональний машинобудівний кластер.

Подальший розвиток технопарку передбачає залучення й інших підприємств та наукових центрів, представників великого бізнесу, що працюють у галузях високих машинобудівних технологій, для здійснення розробок інноваційних продуктів та продукції, в основі яких лежать результати наукових досліджень, проведених засновниками. Тому пропонується створення технологічного парку, який інтегрував би технологічні та інноваційні процеси машинобудівних інституцій Регіональної агломерації "Дрогобиччина", з подальшим випуском регіональної конкурентоспроможної та наукомісткої продукції, ефективним використанням наявних у регіоні та за його межами інтелектуальних ресурсів у галузі машинобудування.

Таким чином, метою кластеризації регіону, діяльності всіх зазначених вище інноваційних структур агломерації мають стати: використання та розвиток наявного мистецького та науково-технологічного потенціалу регіону, України та зарубіжжя; підтримка малого підприємництва; залучення іноземних інвестицій для стабілізації і подальшого розвитку виробництва наукомісткої продукції; розроблення та введення нових ресурсощадних та екологічно чистих – безвідходних технологій; технічне переоснащення і модернізація підприємств; інтенсифікація виробництва та реалізації конкурентоспроможної на внутрішньому і світовому ринках продукції; насичення ринку регіону

та України товарами і послугами високої якості, підвищення добробуту населення агломерації. Тобто агломерація, у нашому розумінні, – це агломеративний кластер, мережа інноваційних структур, інтегрованих у регіональну інноваційну систему, яка відпрацьовує стратегію їх розвитку, здійснює збалансований розподіл продуктивних сил, встановлює пріоритетність у їх розвитку, організовує взаємодію із зовнішнім середовищем, інформаційні та технологічні взаємини між суб'єктами підприємницької діяльності. Усі сфери діяльності агломерації мають розвиватись саме на інноваційній основі. Всі установи агломерації мають бути інноваційними, якщо не за структурою, то хоча б за діяльністю. Тільки таким чином вони зможуть забезпечувати собі постійний розвиток, бути конкурентоспроможними і на внутрішньому, і на зовнішньому ринках. Усі сфери діяльності агломерації мають знаходитись у горизонтальних та вертикальних інноваційних циклах.

Управління інноваційною діяльністю агломерації має здійснюватись, не порушуючи принципи місцевого самоврядування, а навпаки, ефективно його використовуючи. Завдання та функції органів управління агломерацією, які не належать до завдань та функцій органів місцевого самоврядування, закріплені статутом агломерації. Предметом діяльності органів управління агломерації та її інноваційних структур є: проектування, будівництво, експлуатація об'єктів виробничого, технологічного, наукового, освітнього та культурного призначення, міжнародного співробітництва та підтримки малого і середнього бізнесу; організація впровадження новітніх наукомістких технологій, надання послуг з маркетингового обслуговування та прогнозування; створення інформаційної інфраструктури, банку та баз даних наукових розробок, патентів, "ноу-хау" та інновацій; організація та керівництво роботою курсів, семінарів, конференцій, конгресів та симпозіумів, постійних та тимчасових виставок і ярмарок; надання консультацій, представницьких, посередницьких послуг з маркетингу підприємницької, фінансово-економічної, наукової сфер діяльності, на регіональному, національному та міжнародному рівнях; надання приміщень під офіси, лабораторії та малі підприємства; організація і проведення науково-технологічних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, економічних та інших видів експертиз науково-технічної діяльності, інвестиційних та інноваційних проектів, підготовка до прийняття відповідних рішень, висновків та рекомендацій, їх наукового та техніко-економічного обґрунтування; здійснення зовнішньоекономічної діяльності в порядку, передбаченому законодавством України; надання посередницьких послуг та консультацій при створенні нових підприємств різного рівня організації, сприяння розвитку спільних підприємств, асоціацій, акціонерних товариств, інноваційних структур на зразок технопарків, технополісів, малих та середніх інноваційних структур, тимчасових колективів з метою промислового впровадження інновацій; надання допомоги у пошуку потенційних партнерів, оцінка їх потенційних науково-технічних можливостей з метою створення умов для економічного і науково-технологічного співробітництва; здійснення усіх видів рекламної та видавничої діяльності, розроблення та виготовлення рекламної продукції; репрезентування інтересів агломерації та регіону під час розроблення та реалізації спільних ресурсозберігаючих та наукомістких проектів,

програм науково-технічного, економічного й іншого виду внутрішнього і зовнішнього співробітництва, зокрема міжнародного; розширення контактів з міжнародними економічними та науково-технічними організаціями з питань, що віднесені до компетенції інноваційних структур агломерації; сприяння у реалізації заходів з підготовки та перепідготовки фахівців виробничої та невиробничої сфер діяльності; організація та проведення інвестиційної діяльності, залучення інвестицій для підготовки та реалізації інноваційних проектів; створення інформаційних систем та технологій для підтримки виробничої, невиробничої, наукової, фінансової та комерційної сфер діяльності; створення консалтингових фірм та служб, надання консультацій при придбанні сучасних засобів виробництва, обладнання та технологій, з лізингових послуг; надання консультаційних послуг з інноваційної діяльності та діяльності взагалі у сфері охорони здоров'я, екології, ергономіки, організації виробництва; розроблення маркетингових та комерційних прогнозів, вивчення кон'юнктури світового та внутрішнього ринків; організація здійснення торгівлі науково-технічною продукцією, інноваційними товарами та послугами; виконання комерційних операцій за сферами інноваційної діяльності агломерації на внутрішньому та міжнародному ринках; надання посередницьких та представницьких послуг, консультацій з питань правового забезпечення у сфері інноваційного підприємництва та підприємництва загалом, фінансово-комерційної діяльності для фізичних та юридичних осіб агломерації та за її межами; надання представницьких, консультаційних, агентних та посередницьких послуг українським та іноземним юридичним і фізичним особам; здійснення патентних пошуків, патентування винаходів, ліцензування технологій, захисту інтелектуальної власності; операції з оформлення патентів, "ноу-хау", інжинірингові, лізингові, дилерські, інноваційні, впроваджувальні операції, пов'язані з освоєнням, виробництвом та збутом товарів широкого вжитку; створення інноваційно зорієнтованих засобів масової інформації, організація інноваційної редакційно-видавничої діяльності, комерційної діяльності в галузі реклами інновацій, товарів та послуг агломерації; створення і організація нових робочих місць, професійна орієнтація, професійний відбір кадрів для скерування їх на подальше навчання, добір кадрів відповідної кваліфікації для потреб агломерації та її зовнішнього середовища.

Для практичної реалізації зазначених завдань необхідний висококваліфікований кадровий потенціал. До вирішення цієї проблеми пропонується залучати провідні виші України та зарубіжжя, вводити відповідні спеціалізації у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка. З цією метою у структурі Університету вже створено спільну кафедру економічної кібернетики та інноватики МОН України та НАН України, спільно з фахівцями НАН України розроблені навчальні плани та програми з основ інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту, апробація та впровадження яких вже пройшло в Університеті. Однак цього недостатньо, тут необхідна належна підтримка владних структур, співпраця з науковими та бізнесовими колами усієї України та зарубіжжя.

Висновки. Кластеризація агломерації, збалансування її розвитку вимагають: проведення фундаментальних і прикладних досліджень щодо від-

працювання стратегії інноваційного розвитку усіх сфер діяльності агломерації, її кластеризації; розроблення та реалізації нових організаційно-управлінських та правових механізмів регуляції розвитком агломерації; розроблення концепції та програми інноваційного розвитку економіки агломерації; створення регіональних галузевих кластерів, мережі інноваційних структур; дослідження інноваційно-інвестиційної привабливості агломерації; розроблення та реалізації інноваційно-інвестиційних проектів. Таким чином, інтеграційні процеси на Дрогобиччині сприятимуть створенню регіональної інноваційної системи як агломеративного кластера, забезпеченню стійкого розвитку всіх сфер діяльності регіону на основі інноваційної моделі.

Література

1. Аллен Д. Технопарки: организация и управление / Д. Аллен, Т. Бродхерст. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.technopark.al.ru/tpark/technopark.zip>
2. Волосюк М.В. Роль кластерів у промислово-інноваційному розвитку регіонів / М.В. Волосюк // Економіка: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2006. – Т. IV, № 213. – С. 1255-1263.
3. Закон України "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні" від 09.02.2006 р., № 3421-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kiev.rada.ua>.
4. Одрехівський Н.В. Эколого-экономические проблемы создания химико-технологических инновационных структур / Н.В. Одрехівський, М.М. Бабяк, В.Г. Скотный // Экономическая безопасность государства: территориальный аспект / под ред. М.М. Бабяка, И.В. Недина. – Дрогобыч : Вид-во "Коло", 2006. – С. 155-158.
5. Одрехівський Н.В. Методология моделирования и исследования топливно-энергетических инновационных структур и их сетей / Н.В. Одрехівський // Интеграция в энергетике и экономическая безопасность государства / Д.А. Андреев, В.А. Артеменко, М.В. Аршевская и др. / под общ. ред. Г.К. Вороновского и И.В. Недина. – К. : Изд-во "Знания Украины", 2005. – С. 489-494.
6. Одрехівський М.В. Інноваційна модель розвитку агломерації "Дрогобич – Борислав – Стебник – Трускавець – Східниця" / М.В. Одрехівський // Регіональна економіка. – Львів, 2002. – № 4. – С. 128-134.
7. Одрехівський М. Маркетингово-орієнтоване управління рекреаційними інноваційними підприємствами / Микола Васильович Одрехівський. – Дрогобич : РВ ДДПУ, 2009. – 488 с.
8. Одрехівський М.В. Методологічні засади розвитку машинобудівного комплексу Дрогобиччини / М.В. Одрехівський, Ю.С. Хомош // Соціально-економічні дослідження в перехідний період : зб. наук. праць. – Сер.: Проблеми управління інноваційною діяльністю. – Львів, 2005. – Вип. 3 (53). – С. 511-518.
9. Проблеми створення та функціонування агротехнопарку "Дрогобич" / І.Д. Мізерник, Б.І. Бугай, М.В. Одрехівський, Н.Б. Франків // Регіональна економіка, 2006. – № 2. – С. 238-245.
10. Реймерс Н.Ф. Природопользование : словарь-справ. / Н.Ф. Реймерс. – М. : Изд-во "Мысль", 1990. – 637 с.
11. Смоленський І.М. Системний підхід до первинного екологічного аудиту як інструменту екоменеджменту магнієвого виробництва / І.М. Смоленський, Г.С. Степанюк // Регіональна економіка, 2005. – № 4. – С. 157-166.
12. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року // Економіка. Суспільство. Середовище. Моніторинг за 2007 рік. – Головне управління статистики у Львівській області, 2008. – Вип. 6. – 309 с.
13. Шукшунов В.Е. Концепция агропромышленных парков (агротехнопарков) и инкубаторов агробизнеса / В.Е. Шукшунов. – М. : Изд-во "Наука", 1995. – 10 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.technopark.al.ru/shukshunov/shu_pubs_1996-1995_agro.htm

Иванченко Г.В. Функционирования региональной агломерации "Дрогобиччина" как агломеративного кластера

Предложена стратегия кластеризации региональной агломерации "Дрогобыччина", определены приоритетные направления деятельности региона, обоснованы кластерные модели развития рекреационной, образовательной, медицинской, аграрной, химико-технологической и машиностроительной сфер региона.

Ключевые слова: стратегия кластеризации, региональная агломерация, кластерные модели, отрасли региона.

Ivanchenko G.V. Functioning of regional agglomeration "Dro-gobychchyna" as an agglomerative cluster

In this paper the strategy of clusterization of regional agglomeration "Dro-gobychchyna" has been proposed. The main priorities of region development have been determined; the cluster models of recreation, education, agrarian, chemical-technological and machine-building development have been substantiated.

Keywords: strategy of clusterization, regional agglomeration, cluster models, been substantiated.

УДК 339.137.2

Здобувач С.М. Ільчишин – Львівська КА

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
КОНКУРЕНЦІЇ У ТОРГІВЛІ**

Проаналізовано погляди учених щодо сутності поняття "конкуренція", на основі чого обґрунтовано своє розуміння цієї категорії. Розглянуто значення конкуренції в ринкових умовах та визначено її вплив на господарську діяльність торгових підприємств. Проаналізовано визначення категорії "конкурентоспроможність підприємства", які дають різні вчені, та сформовано власну думку щодо цієї дефініції.

Ключові слова: конкуренція, торгівля, конкурентоспроможність, конкурентоспроможність товару, конкурентоспроможність підприємства.

Постановка проблеми. Побудова ринкової економіки тісно пов'язана зі створенням конкурентного середовища, адже конкуренція є невід'ємною компонентою ринку, обов'язковою умовою його функціонування. Саме конкуренція спонукає підприємства орієнтуватися на потреби ринку, ставить перед ними вибір, збільшує економічну свободу, саме конкуренція є рушійною силою розвитку суспільства, головним інструментом економії ресурсів, підвищення якості товарів і послуг.

Перехід України до ринкової економіки та входження у СОТ привели до розуміння того, що жодна країна, жодна компанія не можуть дозволити собі ігнорувати об'єктивний характер конкуренції. З огляду на це, важливого значення набуває вивчення сутності конкуренції, її функцій для вибору оптимальної ринкової поведінки підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Особливо нагальною ця проблема стала для торгових підприємств, адже досвід останніх років свідчить про значне посилення конкурентної боротьби саме у сфері торгівлі. Збільшення пропозиції товарів і послуг, з одного боку, та зменшення платоспроможного попиту – з іншого, створили умови, коли конкуренція стала повсякденною справою.

Проблеми конкуренції надзвичайно складні та багатоаспектні. Протягом останніх років у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі цим проблемам приділяють дедалі більше уваги. Значний внесок у їх вирішення зробили М. Портер [1], Р.А. Фатхутдінов [2, 11], Г.Л. Азоєв [3], Я.Х. Гордон [4],